

Godseierne vilde foretrække at bortleie deres Huse, men at dette dog ei er skeet. Jeg maa hertil bemærke, at der først i 1848 er udkommet en Lov, som den, der kunde foranledige, at Fæste af Huse bortfaldd. Hidtil var der ikke noget Spor til, at Regjeringen vilde gaae ind paa Forslag af en saadan Bessaffenhed, thi uagtet der i Stænderne, hvor der iøvrigt aldrig blev Majoritet derfor, blev udtalt Dnsket derom, har man ikke frygtet for, at en saadan Lov skulde udkomme. Men jeg troer, at det dog vil have vist sig, at der efterhaanden er bleven flere Leie-Huusmand og færre Fæste-Huusmand, hvilket kan blive til Skade for den arbejdende Klasse, og jeg skal tillade mig den Bemærkning, at paa de Godser, hvor Leie-Huusmand have været sædvanlige, har deres Stilling været en ganske anden end den for Fremtiden vil blive, naar Leiesystemet bliver almindeligt; thi det har været hos de fleste Godseiere anset for billigt og gavnligt, at Huusmændene havde Fæste. De fleste Giere, som have udstedt Leiebrevne istedetfor Fæstebrevne, have gjort dette, for at de uden for stor Banskellighed kunde komme af med en doven og modvillig Arbejder, som ikke vilde opfylde sine Pligter, men ikke for at benytte sig deraf. Paa mange, ja de allerfleste Godser, har det været det sædvanlige, at ogsaa de Huusmand, der kun havde Leiecontract, desuagtet ere blevne stødende ligesaa fæste, som om de vare Fæstere. Dette Forhold vil upaatvivelig blive et andet i Fremtiden, naar Leiemaal vil saagodt som blive det sædvanlige, naar de Baand, som ellers have bundet Godseieren saavel til Huusmændene som til Gaardmændene, ophøre, og naar man troer, at det patriarkalske Forhold, som hidtil i høi Grad har fundet Sted, gerne maatte forsvinde, da den høie politiske Betydning, som endog saa de simple Arbeidere have erhvervet, vil være Erstatning derfor, saa kunde

det ikke være sikkert. Derimod er det vist, at selve Bestemmelsen i Forordningen af 1848 paa ingen Maade var til Skade for Gieren; thi den gjaldt kun for Fremtiden, og han havde det i sin Magt, at skaffe sig det fornødne Arbejde hos sine Huusmand, fordi det var blot om Fremtiden der var Tale, ved blot at give Leiecontract og indgaae aarlige Foreninger om Arbejde, saa at Bestemmelsen aldeles ikke var til Godseierens Skade, hvorfor ogsaa hele Udviklingen, der blev givet af Stænderne i den ovennævnte Minoritet i Roeskilde, som blev Majoritet i Viborg, gaaer ud paa at vise, at Forslaget var forderveltigt for den arbejdende Klasse, uden at det er antaget, at Gieren lider derved. Derimod vil den tvungne Afløsning af det allerede betingede Arbejde vistnok kunne blive til stor Ulempe for Gieren; thi for det Første kan det blive meget besværligt for ham, naar dette Huusmandsarbejde i Hast afløses, at kunne træffe Indretninger for at faae dette Arbejde besørget paa anden Maade, og dernæst er han, som jeg troer, Enhver, naar han vil tænke sig nogenlunde ind i Forholdene, let vil see, udsat for, at det Bederlag, som fastsættes paa den, efter mine Tanker, meget usikre Maade, Lovudkastet indeholder, bliver et meget for ringe Bederlag. Men jeg troer ogsaa paa den anden Side, at ogsaa Huusmanden kan blive udsat ved denne Afløsning; han er forsaavidt ikke skadelidende, at han kan ikke siges at blive forurettet, thi han er ikke tvungen til Afløsningen; men han kan benytte sig deraf i den Tro, at det vil være til hans Fordeel, og efter de Opmuntringer, der møder ham af dem, der indvirke paa Meningen, og det kunde da siden vise sig, at det var ham til Skade; det kunde være muligt, at Godtgjørelsen udsaldt høiere, end han havde gjort Regning paa, og derhos kunne Arbeidspriserne falde.